

Eläinten terveys ja hyvinvointi

Pvm/Datum/Date
14.10.2008Dnro/Dnr/ DNo
6806/0004/2008

Ympäristöministeriö

**Viite Ympäristöministeriön lausuntopyyntö kotieläintalouden
ympäristönsuojeluohjeeksi****LAUSUNTO LUONNOKSESTA KOTIELÄINTALOUDEN YMPÄRISTÖNSUOJELUOHJEEKSI**

Ympäristöministeriö on pyytänyt Elintarviketurvallisuusvirasto Eviralta lausuntoa luonnoksesta kotieläintalouden ympäristönsuojeluohjeeksi. Elintarviketurvallisuusvirasto Evira on perehtynyt luonnokseen ja toteaa seuraavaa.

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira pitää tärkeänä, että kotieläintalouden ympäristönsuojeluohje uusitaan vastaamaan nykyisiä valtakunnallisia ympäristönsuojelun tavoitteita sekä uusittua lainsäädäntöä. Ohjeessa tulisi kuitenkin selvemmin käydä esille, mitkä ovat lainsäädännön asettamia vähimmäisvaatimuksia ja mitkä ei sitovia suosituksia.

3. Lainsäädäntöä

3.2. Tässä kohdassa määritellään, mitä IPPC-direktiivissä (96/61/EY) tarkoitetaan mm. siipikarjakäsittellä, ja mitä emakoiden kasvatus käsittää. Ko. direktiivissä ei kuitenkaan nähdäksemme määritellä näitä käsitteitä, ja tämä olisi hyvä käydä tekstistä selvemmin esille.

3.4 Muuta keskeistä lainsäädäntöä

Maa ja metsätalousministeriön päätös eläinjätteen käsittelystä (634/1994) on kumottu. Sen korvaa säädöslistalla jo oleva MMMa 850/2005.

6 ELÄINSUOJAN VALVONTA**6.2 Muut valvontaviranomaiset**

Toisessa kappaleessa muun lainsäädännön lupa- ja valvontaviranomaisten tehtävät on kuvattu epätarkasti ja tekstissä on myös toistoa. Esimerkiksi kunnaneläinlääkäri valvoo myös eläinsuojelulain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista. Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran tehtävänä on elintarvikkeiden ja maa- ja metsätalouden tuotantotarvikkeiden turvallisuuden ja laadun, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kasvinterveyden valvonta ja tutkimus.

Tehtäväkuvauksia tulisikin tarkentaa ottaen kuitenkin huomioon tämän ohjeen aihealueen.

10 LANNAN KÄSITTELYMENETELMÄT

Oppaan luvussa 10 esitellään erilaiset lannan käsittelymenetelmät. Kuvataan menetelmä, sen periaate, sen vaikutukset lantaan sekä erilaiset tekniset ratkaisut, joilla menetelmää maatilamittakaavassa voidaan toteuttaa. Eri menetelmien kuvaukset eivät kuitenkaan ole linjassa keskenään, joten kuvausten perusteella ei lukija esimerkiksi pysty vertaamaan eri menetelmien hyötyjä ja haittoja. Tästä esimerkkinä ovat kompostoinnin ja mädätyksen kuvaukset. Mädätyksen yhteydessä kerrotaan "mädätyksen tuotteena syntyy pääasiassa humusta vastaavaa kiintoainetta, vettä jne", mutta kompostoinnin yhteydessä ei puhuta humuksesta mitään. Humustuminen on kuitenkin hidaskäyttöinen prosessi, joka tapahtuu pääsääntöisesti oksidatiivisten entsyymien katalysoimana, ja mitä ilmeisimmin on tyypillinen kompostoinnille, ei mädätykselle.

Ehdotamme luvun 10 tarkentamista kaikkien esitettyjen menetelmien osalta sekä erityisesti kohtien 10.3 ja 10.4 ensimmäisiin kappaleisiin seuraavanlaisia prosessia kuvaavia tekstejä:

10.3 Kompostointi

Kompostoinnilla tarkoitetaan mikrobiologista prosessia, jossa orgaaninen aines hajoaa mikrobien toimesta hapellisissa olosuhteissa vapauttaen ravinteita, hiilidioksidia ja vettä ja lopputuotteena muodostuu kiinteää stabiilia humuspitoista kompostia. Kompostoitumisen aikana vapautuu aina myös lämpöä, jolloin kompostin lämpötila kohoaa hyvin toimivassa kompostissa 50-70 asteeseen. Lämpöhuipun aikana kompostista voi vapautua suuria määriä tyypeä ammoniakkinä. Ammoniakin haihtumista voidaan vähentää hiilipitoisen kuivikkeen käytöllä seosaineena sekä aumakompostoinnissa välttämällä auman kääntämistä kuumana ja peittämällä auma esimerkiksi ohuella turvekerroksella. Kompostin jäähtyttyä ammonium tyypestä suurin osa on mikrobiologisen toiminnan seurauksena hapettunut nitraatiksi eikä kompostia levitettäessä ole enää typen haihtumisongelmaa. Hyvin tehdyn kompostoinnin jälkeen ei lannassa ole enää taudinaiheuttajia eikä rikkakasvin siemeniä, eikä lanta ole enää fytotoksista. Komposti soveltuu sellaisenaan levitettäväksi peltoon.

10.4 Mädätys

Mädätyksellä tarkoitetaan mikrobiologista prosessia, jossa orgaaninen aines hajoaa mikrobien toimesta hapettomissa olosuhteissa vapauttaen ravinteita, vettä hiilidioksidia ja metaanikaasua ja jäljelle jää hajoamaton kiintoaineksi. Orgaaniset typpiyhdisteet hajoavat ja pelkistyvät ammoniakiksi, rikkiyhdisteet rikkivedyksi. Mädätysjäännös sisältää hajoamattoman humusta muistuttavan kuituaineksen lisäksi myös muita hajoamattomia orgaanisia pelkistyneitä yhdisteitä. Lannan mädätysjäännös voidaan sellaisenaan levittää peltoon, mutta tällöin levityksessä tulee huomioida samat asiat kuin ilmastoimattoman lietelannan levityksessä.

Mädätysjäännös sisältää yleensä runsaasti ammoniumtyypeä ja saattaa näin ollen edelleen olla voimakkaasti fytotoksinen. Mädätysjäännös soveltuu sellaisenaan levitettäväksi peltoon, mutta sen käyttöä tiiviystä tai hapettomuudesta kärsivillä peltolohkoilla tulee harkita ja ajoittaa huolella. Mädätys voidaan tehdä joko mesofiilisesti lämpötilan ollessa reaktorissa 33-35 astetta tai termofiilisesti lämpötilassa 55 astetta. Mesofiilinen mädätys ei ole riittävä käsittely hygienisoimaan lantaa eikä se riitä poistamaan rikkasvinsiemeniä lannasta. Termofiilisen mädätyksen jälkeen useimmat taudinaiheuttajat ovat lannasta tuhoutuneet.

Mädätys-lukuun omaksi kappaleekseen tulisi mielestämme laittaa muodostuvaan biokaasuun ja hajuun liittyvät asiat. Lisäksi ehdottaisimme mädätyslukuun vastaavanlaisia menetelmäkappaletta kuin on kompostoinnissakin, jossa esiteltäisiin

erilaiset mädätystekniikat, kuten mesofiilinen ja termofiilinen, märkämädätys ja kuivämädätys sekä niiden edut ja mahdolliset rajoitukset.

11 ELÄINTEN JALOITTELU JA RUOKINTA

11.1. Jaloittelualueet ja ulkotarhat

Lypsylehmien ja hiehojen laidunnus- /jaloitteluvaatimus on säädetty eläinsuojeluasetuksessa, ei eläinsuojelulaissa, kuten ensimmäisen kappaleen ensimmäisessä virkkeessä esitetään. Eläinsuojeluasetuksen (Vna eläinsuojeluasetuksen muuttamisesta 171/2005) mukaan lypsylehmät ja pääasiassa maidontuotantoa varten kasvatettavat hiehot, jotka pidetään kytkettyinä, tulee päästää vähintään 60 päivänä laitumelle tai muuhun tarkoituksenmukaiseen jaloittelutilaan ajanjaksona, joka alkaa 1 päivänä toukokuuta ja päättyy 30 päivänä syyskuuta. Kappaleessa tulisi myös mainita, että villisikoja kasvatetaan ulkotarhoissa. Tekstistä saa lisäksi käsityksen, että ulkotarhoihin rakennetaan erilliset sääsuojat ja makuualueet. Ulkotarhojen säänsuojat toimivat kuitenkin myös makuualueina. Eläinsuojeluasetuksen 7§ mukaan säänsuojassa on oltava sopivat makuupaikat kaikille eläimille.

Eläinsuojeluasetuksessa sekä MMM:n eläinlajikohtaisissa eläinsuojelusäädöksissä on ulkotarhoja koskevia vähimmäisvaatimuksia. Tästä luonnoksesta (toinen kappale) tulisi kuitenkin selvemmin käydä esille, mitkä ovat lainsäädännön asettamia vähimmäisvaatimuksia, ja mitkä ei sitovia suosituksia.

11.3. Lypsylehmien ja hiehojen laiduntaminen

Lypsylehmien ja hiehojen laidunnus- /jaloitteluvaatimus on eläinsuojeluasetuksessa, ei eläinsuojelulaissa.

12. Eläinsuojan jätehuolto

12.2 Eläinjätteen käsittely

Käsite eläinjäte on vanhentunut ja olisi korvattava käsitteellä eläimistä saatavat sivutuotteet.

Sivutuoteasetuksen mukaisten, kokonaisia raatoja polttavien polttolaitosten hyväksyvä viranomais on kunnan- tai läänineläinlääkäri, ei Evira.

Kappaleessa tulisi mainita, että toimijan on ilmoitettava syrjäisillä alueilla sallitusta märehitijöiden raatojen hautaamisesta paikalliselle kunnaneläinlääkärille ennen hautaamista. Lisäksi maininta kotiteurastuksen sivutuotteiden ja kuolleena syntyneiden eläinten hautaamisen sallimisesta koko maassa olisi hyvä lisätä kappaleeseen. Kotiteurastuksen sivutuotteiden hautaamista koskee myös kunnaneläinlääkärille tehtävä ilmoitusvelvollisuus.

12.4. Ruhojen tilakohtainen poltto

Kokonaisten eläinraatojen poltto on suljettu pois jätteenpolttoasetuksen soveltamisalasta. Kokonaisten raatojen polttoa säätelee, kuten tekstissä aiemmin todetaankin, sivutuoteasetus. Näin ollen jätteenpolttoasetuksen päästövaatimukset ja niiden mittausvaatimukset eivät sellaisenaan koske kokonaisten raatojen polttoa.

MÄÄRITELMIÄ, LIITE 6

Luonnoksessa ulkotarha on määritelty alueeksi, jossa eläimiä kasvatetaan ympärivuotisesti. Eläinsuojelulainsäädännössä ulkotarhoja koskevat vähimmäisvaatimukset koskevat kuitenkin myös tarhoja, joissa eläimiä kasvatetaan osan aikaa vuodesta.

Lisäksi Evira esittää, että jatkossa eläinsuojien ympäristö- ja rakennuslupia myönnettäessä hankkeeseen liittyvistä eläintauteja ja eläinten hyvinvointia koskevista seikoista pyydetäisiin lausunto paikalliselta kunnaneläinlääkäriltä tai läänineläinlääkäriltä. Näin toimitaankin jo joillakin alueilla. Tarttuvien eläintautien leviämisen riski tilalta toiselle lisääntyy, kun eläinsuojien etäisyys toisistaan on vähemmän kuin 500 metriä ja niissä pidetään saman eläinlajin eläimiä. Epidemiatilanteessa tämä saattaa tarkoittaa huomattavasti suurempien eläinmäärien hävittämistä samalla kertaa kuin muutoin olisi tarpeen. Vakavimpien eläintautien yhteydessä (suu- ja sorkkatauti, sikarutto, lintuinfluenssa ym.) on eräissä jäsenmaissa jo päädytty lopettamaan kaikki tartuntatilasta 500 -1000 metrin säteellä olevien tilojen eläimet samalla kertaa kuin itse tartuntatilan eläimet, jotta tartunnan leviäminen saadaan estettyä. Riittävä etäisyys vähentää myös vähemmän vaarallisten eläintautien leviämisen riskiä tilalta toiselle (esim. salmonella).

Taina Aaltonen
johtaja

Helena Hepola
ylitarkastaja